

בבא בתרא סב

משה שווערד

בבא בתרא סא:

1. שו"ת הרשב"א חלק ה סימן קה:

... תשובה, הדין עם שמעון מקבל המתנה. ולא ידעתי לוי מאיזה צד בא לבטל כח המתנה זו. שאם סבור לומר שכתובת המצרים מעכבת, כמו שיראה מלשון השאלה. אלו דברים בטלים הם. (עיי' לקמן סי' (קנ"א) [קנ"ב]) שלא הוצרכו מצרים אלא למוכר קרקע אחד מקרקעותיו, ולהודיע איזה מהם הוא מוכר, אי נמי מדת מה מוכר ממנו. הא לאו הכי אין כתיבת מצרים מעכבת כלל. ומי שנותן סתם כל קרקעותיו אי נמי קרקעות ידועים אינו צריך למצרים כלל, דעכשוו אין המצרים מגלים כלום. ותדע לך מדאמרי' נכסי דבר סיסין מזבינא לך, הו"א חזא ארעא דמקריא דבי בר סיסין. אמר ליה הא לאו דבי בר סיסין הוא, ואיקרווי הוא דמקריא דבי בר סיסין. אתא לקמיה דרב נחמן ואוקמוה בידה דלוקח וכו', כדאיתא התם בפ' ח"ה (ב"ב ל, א), והתם ודאי לא כתב ליה מצרים. דאם איתא נחזי אנן, והמצרים מודיעים אם היה בכלל ממכרו אם לאו. ובר"פ המוכר את הבית (שם סא, ב) נמי אמרינן. ההוא דא"ל לחבריה ארעא דבי רבי חייא מזבינא לך. הו"א ליה תרי ארעא דמקריין דבי ר' חייא. אתא לקמיה דרב אשי, א"ל חזא ארעא [א"ל] תרי לא אמר ליה, ואי א"ל ארעא סתם, מיעוט ארעא תרי. אלמא בלא כתיב מצרים קונה, דאי בדכתב ליה מצרים נחזי אנן. ועוד ראיות הרבה בתלמוד על זה, ודברים פשוטים הם אינן צריך לפנים כלל:

2. ספר שערים מצויינים בהלכה

✓ דארעא סתמא, מיעוט ארעא שתיים, ואי א"ל כל ארעא, כל ארעא דאית ליה כו'. עי' בסו"ס תמים דעים להראב"ד (ספר הצבא לבעל המאור סי' רכה מדה יג) שהקשה, מאי טעמא אזלינן בתר פחות שבמשמע בארעא, וכן בדיקלי אמרי' לקמן (סט:) אי א"ל דיקלי, אי אית ליה תרי דיקלי כו', משא"כ במטלטלי ונכסי מרבינן כל מיני נכסים כדאיתא בגמ' לקמן (קנ). מטלטלי לפלניא, כל מאני תשמישי כו', [ועי' בתוס' לקמן סב. ד"ה ואי], ועי"ש מה שתירץ עפ"י הכלל הידוע, דמין גבוה הנקרא מין המינים כולל כל המינים השפלים, אבל מין שפל כולל רק האישים שתחתיו שהם הפרטים, והכא מטלטלי ונכסי הם שמות של מין גבוה וכללי, ומשו"ה נכנס בשם מטלטלין ונכסים כל המטלטלין וכל הנכסים, אבל ארעא ודיקלי שהם שמות מין השפל והפרטי, הרי"ז כולל מה שפחות במשמע. וכ"כ הריטב"א בשמו, שאין אומרים מיעוט רבים שנים אלא כשתופס לשון פרט, אבל כשתופס סוג גדול שתופס כל המינים אין אומרים בו מיעוט רבים שנים. ועי' בתוס' (ד"ה ארעא) מה שהקשו מגמ' ב"מ (קג.). ועי' בטור (חומ

3. תוספות מסכת בבא בתרא דף סא עמוד ב

ארעתא תרתי משמע - והא דאמר בהשואל (ב"מ דף קג. ושם ד"ה פרדסי) האי מאן דמשאיל מרא לחבריה למירפק ביה פרדסי רפיק ביה כל פרדסי דאית ליה ולא אמר פרדסי תרתי משמע [1] התם דרך הוא שמשאיל לו לכל מה שצריך אבל הכא בשביל שימכור אדם שתי שדות לא ימכור כל שדותיו [2] וי"מ דהתם יד המשאיל על התחונה דשואל מוחזק אבל הכא יד לוקח על התחונה שהמוכר מוחזק ואין נראה לר"י דהתם נמי הואיל וסופה לחזור לבעליה הוי משאיל מוחזק כדאמר רב נחמן (שם דף קב:) קרקע בחזקת בעליה עומדת הואיל וסופה לחזור לבעליה ואין לומר דיש לחלק בין קרקע למטלטלין דאין חזקת השוכר חשובה בקרקע כמו במטלטלין כדאשכחן (לקמן דף צב.) גבי מוכר שור לחבירו ונמצא נגחן דאזלי בתר מוחזק במעות עתה אף על פי שתחלה היו של לוקח ולא אמרינן בחזקת בעלים הראשונים קיימא דאין נראה לחלק דהא מיירי התם רב נחמן אפילו בא בסוף החדש שנגמרה חזקתו שדר בה אפילו הכי מוקמן בחזקת בעלים וכן בהמקבל (ב"מ קי.) מלוה אומר חמש ולוה אומר שלש פירות בחזקת אוכליהן ופריך אמאי לא מוקמן בחזקת בעלים אף על פי שהפירות כבר אכלן מלוה אם כן לא הוי טעמא משום דחזקת קרקע גרועה אלא משום דסופה לחזור וריב"ם מחלק בין פרדסי לארעתא וה"נ אי אמר מקרקעי הוי אמר כל הקרקעות שיש לו כדמוכח לקמן במי שמת (דף קמח:).

4. רשב"ם מסכת בבא בתרא דף סא עמוד ב

בבקה גדולה - שיש בה שדות הרבה והן שלו וכגון שהיה עומד באחד מן השדות ואמר לו שדי זו אני מוכר לך [1] והדמים מודיעין ליכא למימר לא גבי בירה ולא גבי בקעה דהא אין אונאה לקרקעות.

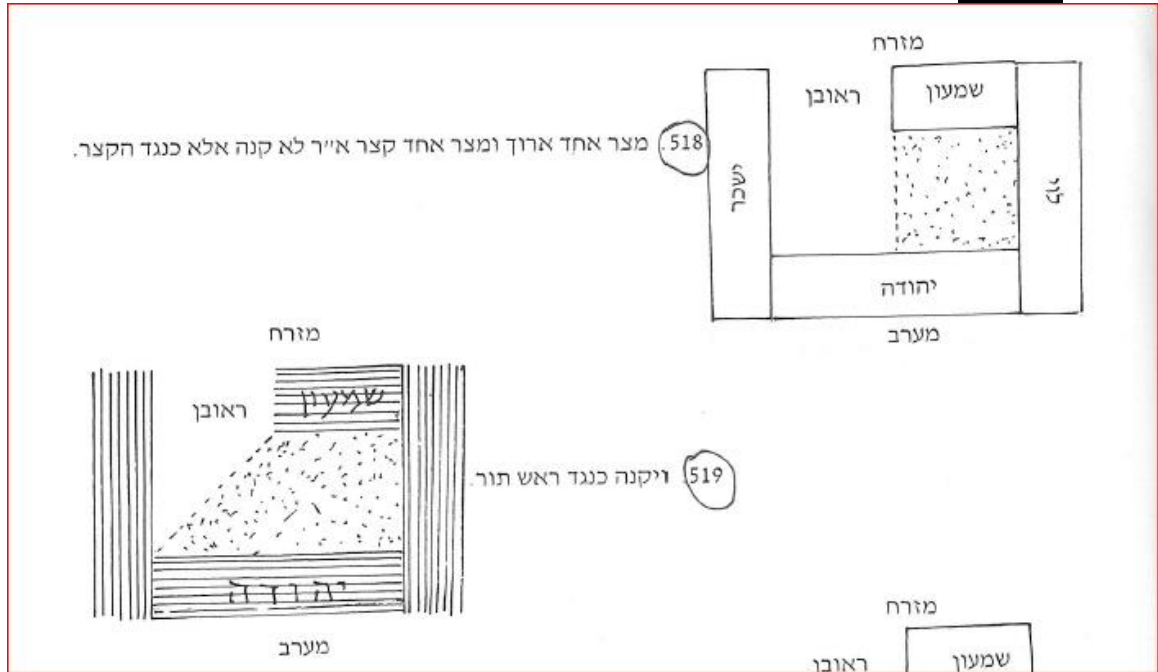
5. חידושי הרישב"א מסכת בבא בתרא דף סא עמוד ב

ואי אמר ארעתא מיעוט ארעתא שתיים. פי' ובוזה אין הדמים ראייה וכן בההיא דבית ובירה אין הדמים ראייה, ולא מן הטעם שאמר רבינו שמואל ז"ל דאין אונאה לקרקעות. דהתם כשהמכר מסויים לגמרי דאמרינן ודאי הוא רוצה להתייקר, אבל כשהמכר מסופק אין לתלות באין אונאה לקרקעות אם נתן דמי בירה בבית או מכר זה בירה בדמי בית, [2] אלא הטעם משום דקיי"ל כרבנן שאין הדמים ראייה ואפי' במטלטלין כגון צמד ובקר. וא"ת ומאי שנא ממוכר שור לחבירו ונמצא נגחן דחזינן אי דמי רדיא לרדיא ואי דמי נכסתא לנכסתא. י"ל דלא דמי, דהכא ובההיא דצמד ובקר אין אומרים לרבנן הדמים ראייה לעיולי מילתא שאינו במשמעות הלשון, משא"כ בשור ההוא שאין הדמים ראייה אלא על גילוי הדעת שבו אם לקחו לחרישה או לשחיטה, וזה ברור, וא"ת ארעתא נמי גילוי מילתא הוא, זה אינו, שהלשון פוסק וידוע, שסתם לשון רבים שנים עד שיפרש או עד שיאמר כל, ומיהו היכא דכולהו קרו לבירה בירה או בית והוא לשון משותף לכל, אפשר דאפי' בלא ראייה דמצרים כגון שמכר ולא מצר מצרים הדמים יהיו ראייה.

בבא בתרא סב

משה שווערד

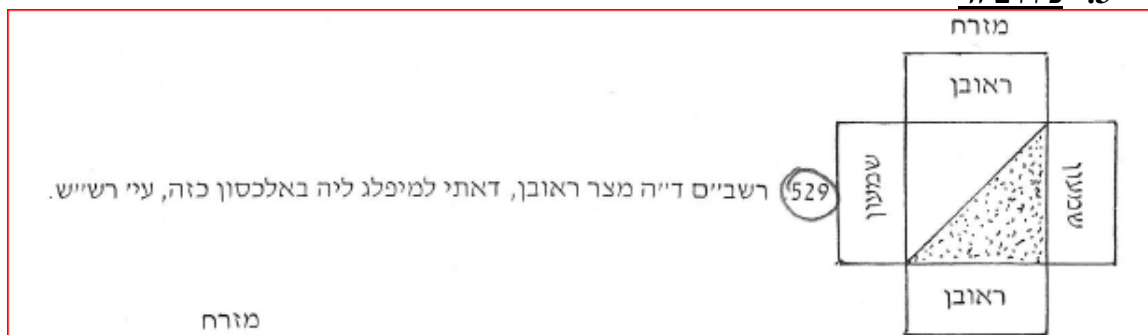
1. פירוש חי

2. ספר שערים מצויינים בהלכה

דף סב. ויקנה כנגד ראש תור. עי' בפיהמ"ש להרמב"ם (כלאים פ"ב מ"ז) שמפרש, תור הוא שם העדי [התכשיט] ששימו הנשים באזניהם, כמו (שיר השירים א-יא) "תורי זהב נעשה לך", ותבניתו משולש, וע"כ צורה שעושין זויותיה בחידוד נקראת ראש תור. אבל בפ"י הרא"ש (שם) כתב, דזה מלשון ראש שור [כמו ראשו של שור, דראשו רחבה לצד קרניו והולך ומתקצר, עיי"ש במלאכת שלמה]. והמהרש"ל במס' שבת (פה: ד"ה ולא יהא) כתב, שכן מבואר מפרש"י שם, אבל מפרש"י במס' סוכה (ז. ד"ה ויעמידנו) לא משמע כן. וע"ע במלאכת שלמה (כלאים פ"ג מ"ג) ובחי' הריטב"א כאן.

3. פירוש חי

שתיק רב

4. תוספות מסכת בבא בתרא דף סב עמוד א

ומודה רב – [1] פי' בקונטרס קודם ששתק משמע דבשתק מודה להו אע"ג דלקמן (עמוד ב) שתק (רבא) לאביי אע"ג דלא הודה לו אלא שלא חש להשיבו **הכא ליכא למימר הכי דרב כהנא ורב אסי הוו כמו תלמיד חבר לרב** כדאמר' (סנהדרין דף לז:): דלסבריה לא הוו צריכי **וברוב מקומות רב מודה כששתק להם** בפ"ק דב"ק (דף יא. ושם) גבי אין שמין לא לגנב ולא לגזלן דקאמר' אדרבה מדאמרו ליה רב כהנא ורב אסי לרב דינא הכי ושתיק ש"מ שמין ולא אמר הא דשתיק משום דלא חש להשיב ובפ"ק דביצה (דף ו. ושם) גבי אפרוח שנולד ביו"ט דא"ל רב כהנא ורב אסי לרב וכי מה בין זה לעגל שנולד מן הטרפה ושתיק רב אמר רב יוסף מאי טעמא שתיק רב לימא להו הואיל ומוכן אגב אמו לכלבים וכן באיזהו נשך (ב"מ דף סט:): גבי ספינה אמר רב אגרא ופגרא א"ל רב כהנא ורב אסי לרב אי אגרא לא פגרא אי פגרא לא אגרא שתיק רב אמר רב ששת מאי טעמא שתיק רב לא שמיע ליה הא דתניא כו' **משמע בכל הנהו דלא מפני שלא חש להשיב שתק אלא מפני שהודה**.

5. חידושי הרישב"א מסכת בבא בתרא דף סב עמוד א

שתיק רב. פי' ולא מפני שלא חשש לדבריהם דהא רב כהנא ורב אסי לגמריה דרב הוו צריכי ולסבריה דרב לא הוו צריכי (סנהדרין ל"ו ב') וכדאי הם להשיב להם תשובה, **אלא סתם שתיקה כהודאה** וכדאמרינן בפ"ק [דב"ק] [י"א א'] אדרבה מדאמרו ליה רב כהנא ורב אסי לרב דינא הכי ושתיק ש"מ שמין כלומר דאדוויי אודי להו, וה"נ משמע בפרק איזהו נשך (ב"מ ס"ט ב') בשמעתא דספינה אגרא ופגרא כדכתיבנא התם, וגדולה מזו אמרו לקמן (ע"ב עיי"ש) גבי אביי ורבה אינהו סבור מדאישתיק אדוויי אודי ליה, אלמא אפילו לגבי תלמיד מובהק סתם שתיקה הודאה עד שיפרוש. **וא"ת א"כ היכי אמרינן ומודה רב כיון שאין הלכה כמותו מה לנו ולהודאתו שהיה מודה, י"ל דכדאי הוא רב לפרש דבריו ולומר שאפי' בתחילה לא היה טועה** **בדאיכא מצר ראובן ושמעון מהאי גיסא ומצר יהודה ולוי מהאי גיסא**.

6. חידושי הרשב"א מסכת בבא בתרא דף סב עמוד א

שתיק רב. כתב ר"ח ז"ל דהלכה כרב כהנא ורב אסי דמדשתיק רב שתיקה כהודאה דמיא, ויש נותנים טעם דכל דשתיק **להו רב לרב כהנא ורב אסי ולא משום דלא חש למאי דקאמרי ליה כשתיקת הרב לתלמיד** כדאמר ליה אביי לרבה בסמוך מאי שנא ושתיק ליה רבה **ולאו משום הודאה אלא דלא חש לאהדורי ליה**, ... [2] **ויש אומרים דהלכתא כרב שאע"פ שלא מצא תשובה לא הודה להם דרב אגמריה סמיך, והיינו דקאמר' ומודה רב היכא דאיכא מצר ראובן ושמעון מצד אחד ומצר לוי ויהודה מצד אחד וכו' דאלמא בזה הודה אבל באידך לא מודה אלא אגמריה סמיך, וגמריה דרב משום קושיא דרב כהנא ורב אסי לא דחינו ואינהו נמי תלמידי דרב נינהו ולגמריה צריכי ולית הלכתא כותיהו במקום רבם, והרמב"ן ז"ל כתב שמצא בנוסחא ראשונה מהלכות הרב אלפסי מוגהת בכתב ידו והלכתא כרב כהנא ורב אסי ונראה שחזר בו לאחר מכאן, וכן דעתו במס' סוכה (ז' א') גבי יעמידנו כנגד ראש תור, ולפי זה מה שכתבה כאן לפלוגתיהו סתם היינו דדעתו לפסוק כרב דמסתמא הלכתא כרב לגביהו, ועוד דהוה ליה ספיקא בממונא והמוציא מחבירו עליו הראיה ור"ש ז"ל פי' מודה רב מקמי דאשתיק אבל בתר דאשתיק אודי בתרויהו:**

7. רמב"ם יד החזקה הלכות מכירה פרק כא

(יג) המוכר שדה לחבירו ומצד לו מצר אחד ארוך ומצר אחד קצר אם היה הארוך של איש אחד לא קנה מן הארוך אלא כנגד קצר **ואם היה של שנים יקנה כנגד ראש תור**:

8. מגיד משנה על הלכות מכירה פרק כא
[ג] ... שתיק רב פ"י שלא חש לקושייתם...

9. ספר שערים מצויינים בהלכה

שרב הוא ר' אבא תלמיד המובהק והמוכח מתלמידי רשב"י מבעלי החסידות, כמש"כ הרמ"ע בספרו יונת אלם, שבכל מקום דאיתא שתיק רב, היה לו להשיב עפ"י הסוד ולא רצה לגלות. ועי' מה שכתבנו במס' נדרים (עו. ד"ה א"ל). ובזה נ"ל ליישב קושיא אחת, דהרי כתב רש"י (משפטים כא-א) דצריך הרב להסביר לתלמידים טעמו של דבר כו', וא"כ למה לא חש רב להשיב, אבל לק"מ, דלא חש להשיב כיון דהיה לו תירוץ עפ"י סוד ולא רצה לגלות, דכבוד אלקים הסתר דבר, וזהו כוונת התוס' במש"כ דלא חש להשיב.

וצל"ע בדברי התוס' דהא דשתיק רב משום שלא חש להשיב, דילמא היינו טעמא דשתיק שרצה שהם יחשבו ויחקרו וישיגו בעצמם התירוץ, וכעין שכתב הרמב"ם (ת"ת פ"ד ה"ו) דיש לרב להטעות את התלמידים בשאלותיו ובמעשים שעושה בפניהם כדי לחדדן כו', ועוד אפשר לומר דהא דשתיק משום שלא חש לקושייתם, מפני שלא היה מנהגם לקנות שדה באופן כזה שהולך בשיפוע, ומה"ט לא חש להשיבם, דאדם רוצה לקנות בעד ממונו דבר שיהנה ממנו, ולא שיצטער מזה לאחר זמן. ועי' בדברינו לעיל (כג: ד"ה ועל דא) שפירשנו, דאפקוהו לר' ירמיה מבי מדרשא ששאל שאלה שאינו נוגע, ועי' בגמ' לקמן (קיא:): א"ל לשמעיה לית דין צבי למילף, ופרשב"ם נלך מכאן שהוא אינו רוצה ללמוד אלא להקשות, וא"כ אפשר דה"נ כן לא חש להשיב, כיון שאינו נוגע למעשה.

חש ליה. והרמב"ן (מלחמות שם) הביא מכמה מקומות בש"ס בענין זה, ומסיק דלא אמרי' משום דלא חש לה שתיק, אלא היכא דמוכחא מילתא. ועי' בנמוק"י במס' ב"ק (ה. מדפי הרי"ף) בשם הרמ"ה, דהגמ' דהתם אב לכל התלמוד דשתיקה כהודאה דמיא. וזה דלא כדברי התוס' כאן, שמחלקים דרך היכא דשתיק רב לרב כהנא ורב אסי דהו כמו תלמיד חבר אז היינו הודאה, משא"כ בעלמא. ועי' בתשו' חכם צבי (סי' קכד), שכתב דהיכא דהשיב על קושיא הראשונה ולא על השניה, ש"מ דאודוויי אודי ליה. ועי' בדברינו במס' כתובות (עג: ד"ה מ"ס).

כתב בשד"ח (מערי' ש כלל לו) בשם הרמ"ע (מאמר שבירי לוחות) דפעמים רבות מקשו רב כהנא ורב אסי לרב ושתיק, דטעמא רבה הו"ל לרב דשתיק משום כבשים ללבושיך, והדר פריך להו בלחשה, ואיכא מינייהו דהלכתא כוותיה. וראיתי בתשו' חות יאיר (סי' קנב)

10. שו"ע חושן משפט - סימן ריט

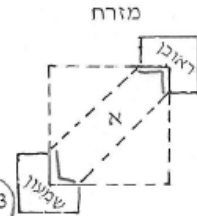
(ג) מצר לו מצר אחד ארוך ומצר אחד קצר, אם היה הארוך של איש אחד, לא קנה מן הארוך אלא כנגד הקצר. ואם היה של שנים, קנה כנגד ראש תור. (ויש אומרים דאפילו באיש אחד קנה באלכסון כראש תור) (טור בשם הרא"ש ובשם ה"ר יונה):

11. פירוש חי

532. סיים לו את הקרנות מהו. וברשבי"ם ד"ה סיים, ולא כתב אלא ארבע שדות של די קרנות השדה וכו' תלם באלכסון מקרן לקרן שתי וערב.

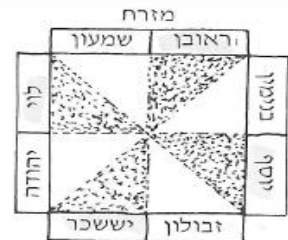
א. ברא"ש כתב בסי"י ב'י ובלבד שיהיו לו ט' קנין באלו הרצועות.

533. כמין גאם וברשבי"ם ד"ה כמין, וקנה הכל.

א. או דילמא לא קנה אלא באלכסון.

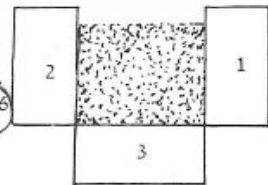
12. פירוש חי

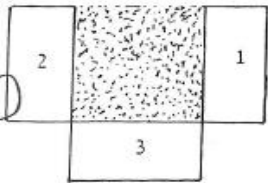
535. בסירוגין מהו.

13. פירוש חי

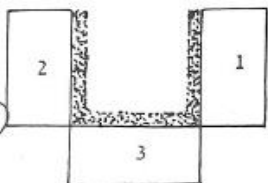
536. מצר לו מצר ראשון ומצר שני ומצר שלישי ומצר רביעי לא מצר לו. אמר רב קנה הכל חוץ ממצר רביעי, פרשבי"ם התלם עצמו של מצר רביעי.

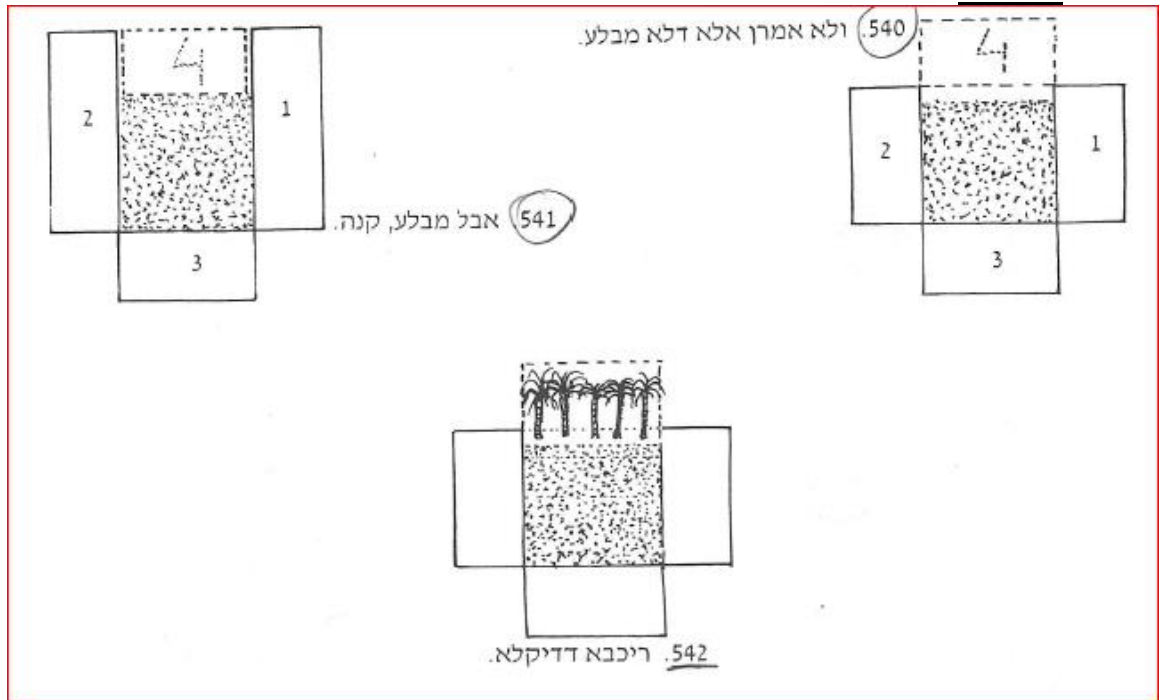
537. שם, שמואל אמר אפי' מצר רביעי.

538. שם, ורב אסי אמר לא קנה אלא תלם אחד ע"פ כולו.

14. פירוש חי

15. רשב"ם מסכת בבא בתרא דף סב עמוד ב

איכא דאמרי כו'... אמרי לה בתרי לישני ואליבא דרבא ללישנא קמא קנה ללישנא בתרא לא קנה [1] וקפסיק גמרא שודא דדייני השלכת הדיינין מאחר דמספקא לן נעביד שודא הכל לפי הענין שיראו הדיינין ויכירו המוכר עינו יפה או רעה הכל לפי אומד דעתם ומיהו בשאר מקומות דמספקא לן בתרי לישני הלכתא כמאן לא אמרינן שודא דדייני עד שיפרש כי הכא אלא המע"ה.

16. חידושי הרשב"א מסכת בבא בתרא דף סב עמוד ב

שודא דדייני. כתב ר"ש ז"ל ומיהו בשאר מקומות דמספקא לן בתרי לישני הלכתא כמאן לא אמרי' שודא דדייני עד שיפרש התלמוד כי הכא אלא המוציא מחבירו עליו הראיה ע"כ, ויש אומרים שזה מלשון רב יהודה גאון ז"ל, ומ"מ לו שומעין בזה שקבלתו מרבנן סבוראי:

17. חידושי הרמב"ן מסכת בבא בתרא דף סב עמוד ב

ומה שכתוב בנוסחאות הגמ' ושמעינן מהני תרי לישני דרבא וכו' ולישנא דמר רב יהודאי גאון ז"ל הוא, קשיא לי דכל ספיקי במוכר ולוקח המוציא מחברו עליו הראיה הוא וכל פלוגתא דמספקא ותיקו דגמ' קולא לתובע וחומרא לנתבע הוא וקרקע בחזקת בעליה עומדת, אלא י"ל שקבלה היא ביד הגאון ז"ל בזו ומרבנן סבוראי קבלו פסק זה, כמו שקבלו אחרים כגון מיפך שבועה וחירוי דאלו בעלמא הלכה כלישנא בתרא פסקינן, והוצרכתי לכתוב זה שלא ילמדו ממנו לשאר ספיקות ותיקו שבתלמוד כמו שכתבתי בפרק שנים או חזין (ר' א').

18. רא"ש על בבא בתרא פרק רביעי - סימן ב

... מיבלע ואיכא עליה לא מיבלע וליכא עליה אמרי לה להאי גיסא ואמרי לה להאי גיסא שודא דדייני [2] הכי קים ליה לבעל גמרא דלא נאמר שתי הלשונות לחלוק זה על זה אלא שניהם אמרן רבא כדי לעשות שודא דדייני לפי שפעמים ראוי לעשות כן ופעמים ראוי לעשות כך לפי מה שיהיה דעת הלוקח ודעת המוכר ולפי מנהג המדינה ולפי הדמים ולא כשאר שודא דדייני שפי' ר"ת כפי מה שירצה הדיין יעשה בלא טעם ובלא ראייה:

19. פירוש חי

מזרח

ראובן
שמעון. טי קבין
לוי

מזרח

ראובן
שמעון
לוי

544. מיצר ארעא דמינה פלגא פלגא.

545. מצר ארעא דמינה פיסקא, טי קבין (עיי פ"א ציור 148)

שודא דדייני

1. רשב"ם מסכת בבא בתרא דף לה עמוד א

שודא דדייני – [1] לאותו שיהא נוטה לב הדיינים שהיה הנותן אוהבו או קרובו יותר דודאי לההוא גמר ואקני לו יתנו את הקרקע ושמה זכה בעל הקרקע בשלו אבל כשאתה אומר יחלוקו בודאי אחד נטל החצי שלא כדין.

2. תוספות מסכת בבא בתרא דף לה עמוד א

רב אמר יחלוקו - ... [2] ולפר"ת דפי' שודא דדייני מה שירצה הדיין יעשה

3. חידושי הרמב"ן מסכת בבא בתרא דף לה עמוד א

ופירוש שודא דדייני למי שירצה הדיין יתננו. וכן מפורש בירושלמי (כתובות פ"י ה"ד) והדיינין מחליטין אותו לכל מי שירצו, והלשון אמור שם כך **שודא** לדייני, כלומר שהדיינין עושין כל מה שירצו, ואם אוהבין זה יותר מזה מפני שהוא עמית בתורה ומצות יתנו לו נמצא שצריך ליתן שוחד לדיינין. והוא כלשון גוזמא, והתם נמי בפרק מי שהיה נשוי אמרינן מה שירצה שלישי יעשה דיהבי ליה בי דינא למאן דעמית בתורה ובמצות, כדאמרינן בשבועות (ל"א) עולא חבירנו עמית בתורה ובמצות הוא נפקא מינה לשודא דדייני. ומה שפירש רש"י ז"ל שודא דדייני שאומדין אותו למי אוהב יותר. והרב רבי שמואל ז"ל תלמידו כתב כדבריו, לא דייק, דגבי זה אומר של אבותי וזה אומר של אבותי ליכא למימר הכי וא"כ היכי מייתנין הכא דשמואל למידן בה שודא, ובמסכת כתובות כתבתי יותר מזה בס"ד.

4. ספר שערים מצויינים בהלכה

הש"ך (שם סק"ד) כתב, דזה שגגה, דמבואר להדיא בתוס' שם דאף לר"ת אסור ליקח שוחד, אלא ודאי דהר"ן והנמוק"י ס"ל דהוי כמו שוחד, וגוזמא קאמרי, וכ"כ בחי' הרמב"ן. וכ"כ הריטב"א במס' שבועות (שם) דהירושלמי לשון גוזמא הוא, ורצ"ל שהרשות נתונה להם לעשות כמו שירצו.

ודברי הירושלמי הוא במס' כתובות (פ"י ה"ד), והכי איתא שם, אמר שמואל "שודא" דדייני כו', איזה מהן שירצו כ"ד להחליט מחליטין, ופי' בקרבן העדה שמותר ליטול שוחד ממי שירצה ליתן לו השדה. וכ"כ בדרכי משה (ח"מ סי' רמ סק"ג) בשם הר"ן ונמוק"י כאן, והד"מ כתב דזה דוקא לפי' התוס', אבל לפרש"י דצריכין לראות למי היה אוהב יותר, ודאי אסור ליקח שוחד כמו בדין אחר. אבל

5. שו"ת הרא"ש כלל קז סימן ו

... וכן יש דינין בגמרא דאמרינן שודא דדייני, כפ' הכותב (פ"ה): ההוא דאמר נכסי לטוביה אתו תרי טוביה. וכן יש (שם /כתובות/ צד) שני שטרות היוצאים ביום אחד כדאמר שמואל שודא דדייני, ופרש"י שיעשה הדיין לפי אומד דעתו, [היינו כשאין הדין יכול להתברר בראיות ובעדים]. ור"ת ור"ח יפו כח הדיין לעשות בדין זה כל מה שירצה לעשות בלא טעם אומד הדעת. והכי נמי איתא בירושלמי לאיזה שירצו ב"ד מחליטין לו ובלבד שיהיה בית דין מומחה, והיינו טעמא דכיון שבא הדין לפני הדיין והוא אינו יכול לברר הדבר אינו רשאי למשוך ידו מן הדין ויריבו הבעלי דינין זה עם זה. וכתב אמת ומשפט שלום וכו' כי על ידי המשפט יש שלום בעולם ולכך נתנו כח לדיין לשפוט ולעשות מה שירצה אף בלא טעם וראיה כדי לתת שלום בעולם.

6. דף על הדף בבא בתרא דף לה עמוד א

מובא במסכת שבת (י, א) 'כל דיין שדן דין אמת לאמתו, כאילו נעשה שותף להקדוש ברוך הוא במעשה בראשית'. ובבית יוסף (תחילת טור חושן משפט) הביא בשם התוספות, שדין אמת לאמתו בא למעט דין מרומה. והקשה על כך בבית יוסף, אם כן היה די לומר 'דין אמת' ולמה הוסיפו לאמיתו, [1] ולכן פירש שבא למעט אופן שידון הדיין דין אמת, אך יצטרף לזה אהבת הדיין לזכאי או שנאתו לחייב. [2] המהר"ל (גור אריה, יתרו) כתב, 'ולוי היה נראה, שכך פירושו לאפוקי דין שודא דדייני, שהדבר הזה אינו תולה באמת, רק באומד ובמחשבה ואין זה לאמתו'.